

Klavírní hra v rozvoji hudebnosti a v hudebně pohybových činnostech

(posudek vedoucího práce)

Diplomová práce s názvem *Klavírní hra v rozvoji hudebnosti a v hudebně pohybových činnostech* řeší užitečné pedagogické téma. Její teoretická část se zabývá charakteristikou dítěte mladšího školního věku v oblastech jeho tělesného, neurofyziologického, psychologického i sociálního vývoje. Ukazuje význam hudby a pohybu pro rozvoj hudebnosti a naznačuje souvislosti s hrou na klavír v tomto věku. Všímá si tzv. senzitivního (přechodového, kritického) období dítěte na počátku jeho školní docházky, v němž jsou hudební činnosti významné pro zdravý osobnostní vývoj. Uvádí souvislosti mezi hrou na nástroj a smyslovým rozvojem a popisuje části mozku, které jsou za tuto činnost odpovědné. Představuje rovněž hudební činnosti jako prostředek socializace dítěte s okolím. Uvádí pojmy mikroprostředí, mezoprostředí, exoprostředí a makroprostředí, které ale blíže nespecifikuje. Doporučuji tuto problematiku osvětlit u obhajoby. Na straně 15 je uveden výčet hudebníků, o kterých diplomantka píše, že se zabývali tvořivostí. K tomu podotýkám, že uvedení hudebníci se zabývali nejenom rozvojem tvořivosti, ale vynikali především v různých dalších pedagogických činnostech, ve kterých především vynikli (např. v hudebně pohybových, skladatelských, instrumentálních, intonačních aj.).

Od strany 15 (3. kapitola) se autorka zabývá společenským postavením dítěte v historickém vývoji. Pojednává i o postojích dnešních dětí k masmediálním technologickým prostředkům, také o uplatňování některých soudobých výchovných trendů, které jsou v rozporu s tradicí a národní identitou. Důvody, proč sociální hledisko zařadila autorka do své diplomové práce, zdůvodňuje na straně 19. Domnívám se ale, že problematika zde uvedená se zbytečně odklání od hlavního tématu diplomové práce, přestože je pravdivá.

Ve 4. kapitole se diplomantka vyrovnává s hudebně psychologickými pojmy, jejichž charakteristiku čerpá z tradiční odborné literatury. Využívá je k charakteristice hudebního vývoje dítěte mladšího školního věku. V souvislosti s tímto vývojem zmiňuje některé významné domácí a zahraniční hudebně výchovné systémy a jejich představitele. V textu kapitoly uplatňuje poněkud neutříděné názory, což působí roztržštěným dojmem, například význam hudby v prenatálním stadiu vývoje, tělesné pohyby, emocionalitu, poslech hudby a jeho význam v hudebním vývoji, znovu se navrácí k problematice hudebních schopností. Kapitola by bylo třeba lépe logicky a obsahově utřídit.

Nejdůležitější teoretickou částí diplomové práce je pátá kapitola nazvaná Vztah klavírní hudby a pohybu. Autorka se snaží vysvětlit, jak díky pohybovým aktivitám dokáže dítě lépe pochopit a prožít samotný obsah hudby. Bohužel jen zprostředkovaně uvádí některé závěry výzkumů kanadského neurofyziologa D. Levitina, argumentaci doplňuje o zkušenosti absolventů mistrovských klavírních kurzů Floridské univerzity realizovaných na PedF v Praze v 90. letech minulého století. Zmínil jsem se o nich v časopisu *Zdravotnické listy* (uvádí chybně vydavatele), které vyšly v nakladatelství Trenčianské univerzity A.D. v Trenčíně. V tomto smyslu je třeba upravit citaci. Problematiku v této kapitole měla diplomantka daleko více prohloubit z děl specialistů v oblasti hry na klavír. Zkušenosti L. Šimkové, Z. Janžurové, M. Borové a T. J. Galperiny jsou hodnoceny velmi stručně. Bylo třeba využít dalších odborných výstupů, např. L. Tiché, V. Jůzlové, A. Vlasákové a zpracovat tuto kapitolu podrobně, s ohledem k diplomovému tématu. Bohužel diplomantka nezpracovává téma systematicky. Často opakuje myšlenky, vrací se ke zdůvodňování vlivu hudby na lidské tělo a uvádí i autory (Drake, 1996), kteří píšou o neurofyziologických procesech v době, kdy ještě nebyly vyvinuty soudobé zobrazovací metody při výzkumu mozku. Práci by pomohlo, kdyby subkapitola 5.2 byla zařazena

v obsahu dříve a evokovala by následně rozvoj hudebnosti prostřednictvím hry na klavír. Ovšem jako pozitivní vidím charakteristiku děl významných pedagogů v oblasti hudebně pohybové a souhrn stěžejních úkolů uvedených v platných Rámcových vzdělávacích programech. Avšak autorka hudebně pohybové prostředky převážně jen popisuje a neuvádí jejich využití pro potřeby hry na klavír. Tyto myšlenky často jen řadí vedle sebe a mnohdy se významově překrývají. Na straně 52 není uvedena úplná citace díla *Dítě a hudba*. Je zde i nepříjemný překlep ve jménu Petra Ebena.

Výzkum se uskutečnil v průběhu jen dvou setkání a pouze na vzorku 10 dívek ve věku 6 až 12 let. Vzorek, délka a četnost takového výzkumu nemohou poskytnout validní výsledky a zodpovědět všechny výzkumné otázky, které si diplomantka ve svém výzkumu vytyčila. Navíc otázka číslo 2 je naprosto totožná s otázkou číslo 8. Výzkumné oblasti jsou charakterizovány dobře, avšak není možné je objektivně zkoumat prostřednictvím tak krátkodobého výzkumu (pouze dvě hodiny). Například u oblasti (otázky) číslo 3 jde o rozvojovou záležitost v utváření hudebních schopností, které charakterizujeme jako předpoklady k hudebním činnostem. Jejich rozvojovou dynamiku není myslitelné popsat na základě jedné intervence. Navíc není specifikováno, o jaké hudební schopnosti se jedná. Podobně nemůžeme odpovědně určit rozvojovou dynamiku ani v dalších zkoumaných oblastech a to pomocí pohybových reakcí vybraných dětí jen na několik skladeb. V kolektivu mohli například někteří žáci odezírat pohybové nápady na hudbu, což ale nevyovídá o jejich vlastní tvořivé invenci. Individuální projevy, jak se od diplomantky dozvídáme, nebyly zkoumány z časových a organizačních důvodů, což je chyba.

V závěru diplomantka hodnotí výsledky své práce. Konstatuje, že prostřednictvím hudebního pohybu se rozvíjejí sociální kompetence, rozvíjí se hudební schopnosti a zájem o hudbu. To jsou ale teoretické předpoklady, které studentka nemohla z výše uvedených důvodů objektivně zjistit a prokázat.

Literatura je v práci uvedena reprezentativní. Avšak bylo by jí třeba ještě rozšířit o klavírní, metodickou literaturu, která je vhodná pro rozvoj hudebnosti prostřednictvím hudebního pohybu pro začínající klavíristy a dále pak o odbornou literaturu Libuše Tiché, Věry Jůzlové a Aleny Vlasákové.

Diplomovou práci je třeba v tomto smyslu dotvořit. Omezit některá teoretická témata, která nemají s posláním práce mnoho společného a zbylá teoretická témata lépe utřídit, aby se obsahově nepřekrývala. V praktické části je nutné redukovat výzkumné otázky jen na ty, které inklinují k poslání práce a skutečně se ve výzkumu mohou prokázat. Kvalitativní výzkum je nutné rozšířit o větší počet respondentů a zasadit ho do delšího časového rámce, aby bylo možné podchytit začínající a výslednou rozvojovou kvalitu, záznamy v tabulkách učinit více přehlednými. Také je nutné celou práci podrobit důkladné gramatické a stylistické kontrole.

Předloženou práci ještě nedoporučuji k obhajobě. Event. možná témata pro diskuzi:

1. Osvětlete pojmy mikroprostředí, mezoprostředí, exoprostředí a makroprostředí.
2. Jaký psychický znak začíná dominovat u dítěte po jeho nástupu do základní školy s ohledem na počátky jeho hry na klavír? *(Na straně 14 totiž uvádíte nesrozumitelné sdělení: „Analyticko-syntetické myšlení spolu s nástupem do školy začíná ustupovat synkretismus“.)*

V Praze dne 20. 8. 2019

doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.

vedoucí práce